

ELS BERGUETA ALTAFULLENCS DEL SEGLE XV

Salvador-J. Rovira i Gómez

Els escrits d'Isabel Company i de M. Joana Virgili,⁽¹⁾ juntament amb els meus,⁽²⁾ han donat a conèixer els Bergueta altafullencs dels segles XVI i XVII, als quals volem afegir els del segle XV, basant-nos en la informació extreta del manual de Mn. Antoni Escuder, rector d'Altafulla, escrit entre el 27 de juny del 1451 i el 7 de juliol del 1465,⁽³⁾ del capbreu d'Altafulla de l'any 1609,⁽⁴⁾ del procés núm. 227 del fons de processos de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona,⁽⁵⁾ i de l'escriptura núm. 61 del llibre d'escriptures de la família Martí.⁽⁶⁾

En concret parlarem de dos Bergueta quatrecentistes ambdós de nom Joan, als quals, per entendre'ns, anomenarem Joan Bergueta I i Joan Bergueta II.

JOAN BERGUETA I

Tot fa pensar que el primer Bergueta establert a Altafulla fou Joan, que degué arribar a la vila en els anys vint del segle XV, com a persona vinculada al senyor feudal ja que, el 15 de gener del 1423, Lluís de Requesens i de Relat, baró d'Altafulla i de la Nou, li féu donació, per escriptura atorgada davant Mn. Pere Roig, vicari d'Altafulla, d'una casa que per l'est limitava amb el carrer del

1. Isabel Companys i Farrerons; M. Joana Virgili i Gasol, "Noves dades sobre el castell d'Altafulla i el llinatge dels Requesens a través d'un inventari del 1506 i altres documents del notari tarragoní Joan Comes", *Estudis Altafullencs* 17 (1993): 7-35.

2. Salvador-J. Rovira i Gómez, "Els altafullencs del segle XVI", *Estudis Altafullencs* 20 (1996): 39-52. *Altafulla siscentista (La vida en una vila del Baix Gaià al segle XVII)* (Altafulla: Centre d'Estudis d'Altafulla 1997).

3. AHAT.= (Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona) Parròquia de Sant Martí d'Altafulla. Manual núm. 1.

4. AHAT. Parròquia de Sant Martí d'Altafulla. Capbreu de l'any 1609.

5. AHAT. Processos. Procés núm. 227. "Gabriel Guardiola, rector d'Altafulla, contra Marià Franquès i Joan Gallart, Joan Vives i Llorenç, tots del mateix lloc, pel cobrament del delme dels fruits i verema."

6. AMA.= (Arxiu Martí d'Altafulla) Llibre d'escriptures de la família Martí, escriptura núm. 61.

Fossar, pel sud amb la casa del benifet de sant Joan, per l'oest amb la plaça de la Vila Closa i pel nord amb el fossar parroquial.⁽⁷⁾

La manca de documentació ens impedeix conèixer la vida i els fets del primer dels Bergueta entre els anys 1423 i el 1451, en què comencem a tenir-ne informació gràcies a la qual podem afirmar que es dedicà als negocis ramaders i a la venda de cereals.

Dins dels negocis ramaders ocupaven un lloc molt important els muls i les mules; així, tenim que, entre el 6 de setembre del 1451 i l'11 de setembre del 1459, vengué, com a mínim, un total de 14 mules i 6 muls per un import de 635 florins (potser en foren més ja que els deutors solien donar una paga i senyal), a compradors aveïnats a Altafulla (3), el Catllar (1), Ferran (1), la Nou de Gaià (1), Puigtinyós (2), la Riera de Gaià (1), Salomó (1), la Secuita (2), Tamarit (3), Tarragona (1), Torredembarra (2) i Virgili (1).⁽⁸⁾ També hem de parlar d'altres vendes: 51 moltons, el 31 d'agost del 1451, al torrenc Joan Salvat per 47 florins,⁽⁹⁾ d'un parell de bous a Pere Gens, de Roda de Berà, per una vintena de florins,⁽¹⁰⁾ i 31 ovelles, el 29 de desembre del 1456, a Ramon Deu, de Creixell.⁽¹¹⁾

Pel que fa a l'avituallament de cereals sabem que, el 28 de març del 1452, lliurà dues quarteres d'ordi a Bartomeu Mas, Pere Fuster, Antoni Gili, Gaspar Munti i Bernat Mateu i tres a Lluís Maimó, i totes amb el compromís d'haver-les-hi de pagar la diada de Santa Margarida.⁽¹²⁾ Tenim altres notícies referides a vendes de cereals: sabem que els jurats altafullencs, el 18 d'octubre del 1456, reconegueren deure-li diverses partides d'ordi que els havia proporcionat al

7. AHAT. Capbreu del 1609, f. 5v.

8. Reconeixements de deutes a Joan Bergueta fets pels compradors de muls i mules.

<i>data</i>	<i>tipus animal</i>	<i>preu (florins)</i>	<i>comprador</i>	<i>localitat</i>
6- 9-1451	mula	36	Joan Gener	Tarragona
1-10-1451	mul	30	Joan de València	Torredembarra
2-11-1451	mula	37	Pere Rocamora	la Nou de Gaià
21-12-1451	mul	36	Bernat Virgili	Virgili
6- 1-1452	mula	38	Pere Alegret	Altafulla
5- 3- 1453	mula	40	Joan Gener	Ferran
10- 3-1453	mula	38	Antoni Ferran	la Riera de Gaià
27- 4- 1453	mula	38	Gaspar Porta	Torredembarra
28- 6-1453	mul	25	Joan Alegret	Tamarit
26- 8-1453	mula	40	Bernat Llagostera	Salomó
15- 6-1453	mul	12	Pere Alegret	Altafulla
20- 1- 1454	mula	38	Joan Juncosa	Puigtinyós
7- 4- 1455	mula	35	Pere Juncosa	el Catllar
15- 4- 1455	mula	35	Joan Solà	Puigtinyós
20- 9- 1456	mula	40	Bartomeu Soler	la Secuita
4-10-1456	mula	45	Guillem Romeu	la Secuita
21-11- 1456	mul	7	Joan (...)	Tamarit
26- 9- 1457	mula	32	Miquel Martí	Altafulla
11- 9- 1459	mul	35	Jaume Ponç	Tamarit

AHAT. Manual núm. 1, ps. 2v., 4v., 5, 7, 7v., 9v., 10v., 13, 16v., 17, 30, 37v., 54v., 55v., 71v., 73v., 74v., 82v. i 105v.

9. AHAT. Manual núm. 1, p. 2.

10. AHAT. Manual núm. 1, p. 42.

11. AHAT. Manual núm. 1, p. 54.

12. AHAT. Manual núm. 1, p. 12v.

preu de 7 s. i 6 d. la quartera,⁽¹³⁾ i també que Jaume Macià, el 28 de novembre, confessà deure-li dues quarteres d'ordi a 9 s. la quartera i tres quarteres d'avena a 7 sous.⁽¹⁴⁾

Altrament, també degué dedicar-se als negocis marítims o a la pesca, ja que posseïa una xàvega, venuda, el 29 de setembre del 1455, a Francesc Beneta, de Tarragona, per 50 florins.⁽¹⁵⁾

Altres operacions de les quals tenim coneixement són: la venda, el 18 de novembre del 1451, a Orfrasina, muller de Guerau Solanes, d'Altafulla, d'un ferraginal que estava gravat amb el cens d'un poll per Nadal;⁽¹⁶⁾ l'arrendament de Joan Macià, d'Altafulla, pres l'1 d'abril del 1453, d'un oliverar durant tres anys i pel preu total de 4 florins;⁽¹⁷⁾ la venda, a carta de gràcia, l'1 de maig del 1455, a Andreu Sagunyoles, d'una botiga petita pel preu de 8 florins,⁽¹⁸⁾ i la compra, el 20 de març del 1461, d'una casa a la plaça d'Altafulla, propietat de Joan Gatell, per la qual pagà 8 florins.⁽¹⁹⁾

Aconsegüí esdevenir un dels prohoms de la vila ja que a més de ser un dels altafullencs més benestants, fou procurador del senyor, del setembre del 1455 ençà, i batlle d'Altafulla, i és en qualitat de tal que, el 31 de maig del 1462, pagà a Jaume Sastre, mestre de cases, 50 florins per obres fetes al castell.⁽²⁰⁾

Tot i que féu testament el 5 de febrer del 1455, limitant-se a reconèixer el deute d'una quartera d'ordi al senyor, de mitja gallina a la sagristia altafullenca, de mitja quartera d'ordi a Antoni Segarra, i a designar hereu el seu fill d'igual nom, creiem que visqué, almenys, fins als anys seixanta perquè el 29 de desembre del 1461 i amb consentiment de Lluís de Castellet, procurador de Bernat de Requesens, baró d'Altafulla, vengué a Joan Bergueta, ben segur el seu fill, un tros de terra per 55 sous.⁽²¹⁾

JOAN BERGUETA II

És fill i hereu de Joan Bergueta I. El 23 d'abril del 1483 establí, a favor de Pere-Ramon de Maldà, de Tamarit, un tros de terra en el dit terme, que depenia de la senyoria del castlà.⁽²²⁾

Entre les seves propietats figurava una finca ubicada a la partida de la Barraca d'en Mata i al costat del camí que duia a la platja, per la qual, el 25 de setembre del 1485, reconegué fer delme i primícia a la parròquia altafullenca.⁽²³⁾

13. AHAT. Manual núm. 1., p. 74.

14. AHAT. Manual núm. 1, p. 74v.

15. AHAT. Manual núm. 1, p. 57v.

16. AHAT. Manual núm. 1, p. 6v.

17. AHAT. Manual núm. 1, p. 25.

18. AHAT. Manual núm. 1, p. 56.

19. AHAT. Manual núm. 1, p. 139v.

20. AHAT. Manual núm. 1, ps. 60 i 165v.

21. AHAT. Manual núm. 1, ps. 50 i 138.

22. AMT.= (Arxiu Martí d'Altafulla) Llibre d'escriptures, escriptura núm. 61.

23. AHAT. Processos, núm. 227.

Aquest Bergueta degué morir entre 1485 i 1491 ja que, el 23 de febrer del 1491, trobem consigna't "*dominus Johannes Bargueta, minor de Altafoleo*," el qual no pot ser el segon dels Bergueta, ans el seu fill d'igual nom també, a qui, per entendre'ns, anomenarem Joan Bergueta III.⁽²⁴⁾ D'aquest, no en parlarem ací, atès que ja ho vàrem fer en un article anterior.⁽²⁵⁾

24. Isabel Companys; M. Joana Virgili, "Noves dades", 19.

25. Salvador-J. Rovira, "Els altafullencs del segle XVI", 42.